

Martin Andersen Nexøs tale ved de danske flygtninges 29. augustfest

Taler

Martin Andersen Nexø
Forfatter, medlem af DKP
1919-1923 og 1937-1954 og
politisk flygtning 1943-1945.

Dato

1. september 1944

Sted

Stockholm

KÆMP FOR ALT

Vi Danske er et sendrægtigt Folk; naar det gælder aandelige Reaktioner langsomme til at ta Stilling. Det hænger vist sammen med vor gamle Almuekultur, der var saa varsom med at vise Ansigt og forsigtigt skjulte Følelser og Lidenskaber, helst forsænkede dem helt ned i Underbevidstheden. Udlændinge — navnlig Tyskere — har jævnlig over for mig udtalt deres Undren over, saa lidt danske vi var i vor Optræden. Vi gaar jo ikke om og er Danske til Hverdagsbrug, vi nøjes med at være menneskelige Væsner, det patriotiske ligger til daglig organisk gemt i os. Vore Reaktioner præges af det, ogsaa naar det gælder store Begivenheder. Uffe hin Spage er et veltruffet digterisk Sindbillede paa denne danske Egenskab, der ogsaa gør sig gældende i vort Forhold til Besættelsen.

I dette Forhold er tre Mærkedage: Den 9. April 1940, den 22. Juni 1941 og den 29. August 1943. Den 9. April rammer os midt i Hjærtet af vor Godtroenhed. Vi kan umulig tænke os, at nogen vil falde paa at gøre et lille Folk ondt, som passer sig selv og sin fredelige Syssel. I Ly af denne Godtroenhed marsjerer Ondet op lige til vor Dør. Og de der skulde varsko os har af en eller anden endnu uopklaret Grund, ligesom hin engelske Admiral Nelson, Kikkert for det blinde Øje og melder Fred og ingen Fare — til Voldsmanden med et er over os og har os i Gulvet. Det var en smertelig Opvaagnen!

Endnu smerteligere var — omend kun for en lille Del af Folket — den 22. Juni 1941, da de danske Myndigheder efter tysk Tilskyndelse altfor villigt satte Kommunisterne og Fagforeningernes Oppositionelle bag Laas og Slaa uden Lov og Dom og dermed traadte »vort dyreste Eje« Grundloven under Fødder. Da

krænkedes en af Menneskets værdifuldeste Egenskaber: Følelsen for Ret og Retfærdighed! Og det smertelige var at den krænkedes indefra — af Folket og dets Retsorganer, og at knap mer end en enkelt Røst løftede sig til Protest mod dette Retsbrud, vel nok det groveste i vor Friheds Historie!

Anderledes saa det trods alt ud omkring den 29. August 1943. I Mellemtiden var »den Spage« vaagnet til fuld Bevidsthed om den ubarmhjertige Virkelighed og hade faaet sin Skræp af Skreden. Dag og Daad blev Kæmperim i Danmark — for at tale med den gamle Sang Bjarkemaal.

Idag kan vel enhver god Dansker føle, hvor det maa ha smærtet de Landsmænd der ideologisk stod til venstre for det Bestaaende, at Retsfølelsen i det danske Folk var saa længe om at vaagne til Bevidsthed og forplante dig videre til Myndighederne, og at denne Retsfølelse først blev aktiv da Besættelsesmagten ogsaa gik løs paa de danske Jøder. Men saa saarende dette var, de bar ikke Nag, disse deklasserede, men stillede sig tværtimod i første Række i det livsfarlige Arbejde at redde de danske Borgere af semitisk Afstamning fri af Krigsuhyrets Klør. En anden stor menneskelig Værdi; Følelsen af national Samhørighed, bevidst Kærlighed til det fælles Sprog, den fælles Kultur hade udviklet sig af sit Gemme siden 22. Juni 1941 og var vokset til en strid og samtidig mild Styrke, der tillod selv de deklasserede, »fædrelandsløse« at være med i Kampen for Jøderne og for Fædrelandet, ja tillod dem at gå i Spidsen!

Der kæmpedes jo ogsaa mod Undertrykkerne før den Tid. En falsk Legende ude omkring i Verden gaar ud paa, at Kampen mod Besættelsesmagten først satte ind omkring 29. August. Der har været kæmpet hele Tiden under Besættelsen men med andre og haardere Midler og Metoder, efterhaanden som Trykket tog til. Men fra den 29. August 1943, den store Mærkedag i det danske Folks Historie, blev Kampen hele Folkets, og Undertrykkerne maatte bekræfte den gamle Sandhed, at intet nok saa glubsk Uhyre kan sluge et Kulturfolk uden at faa Maveforgiftning og maatte gi det fra sig igen.

Mangen har jo maattet bøde med Livet i denne Kamp, eller er gået en uvis Skæbne inden for Koncentrationslejrenes Pigtraad i Møde. Men vor Fest i Aften er ikke nogen Sørgefest; snarere er den en Takkefest for saa langt! Vi vil tænke med Vemod paa de dræbte og de skæbnesvangert indespærrede; men synge med den forkætrede danske Digter Carl Ploug:

Skøn er Døden som I fik

ingen skønnere der findes!

Derfor vil med vaade Blik

heller ej vi Eder mindes.

Lide og dø er alles Lod, men det er skønt at faa Lov at lide og eventuelt dø for noget stort. Vi beundrer dem, de aktive danske Kæmpere som afskyr aandelig Drøvtygning og den deraf følgende Straadød, og deres faldne og ilde indespærrede bøjer vi os i Tak og Ærbødighed for. De passive Ofre af døde og lidende har vi Medfølelse med, dem hvis Tilværelse kun omfattede den egne »lille Hassan med de skæve Ben«, men som af en Stormtid hvirvledes med ind i Katastrofen. De har faaet Lov til for manges Vedkommende maaske for første Gang i deres Liv — at være med hvor der kæmpes haardt og bittert for menneskelige Kaar mod Barbariet; de faldt ogsaa de — omend maaske mod deres Vilje — under Kampen for noget stort og skønt.

Men det er de aktive Kæmpere, Fædrelandets varme Forsvarere i dets Trængselstid, vor Takkefest særlig gælder, alle dem, der kæmpende og faldende, der har stillet deres Liv og Virke under det smukke danske Motto:

Kæmp for alt hvad du har kært,

dø — om saa det gælder!

da er Livet ej saa svært,

Døden ikke heller.

Dem vil vi søge at rejse et smukt Minde i vore Hjærter og vore Handlinger. Og den smukkeste Maade de kan æres paa, er at det danske Folk ogsaa efter Krigen samlet kæmper videre for Fædrelandet og søger at gøre Mor Danmark til en god Mor for alle. Til den i dybeste Forstand gode Mor, der drager særlig Omsorg for de Børn som trænger mest!

Kilde

Nexø, Martin Andersen: Taler og artikler bd. 2: Det røde flag - Taler og artikler viet kampen for fremskridt og fred

Kildetype

Dokumentation i bogværk

Tags

Agitationstale, Anden Verdenskrig, Danmarks Kommunistiske Parti, Danmarks besættelse 1940-1945

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/martin-andersen-nexoes-tale-ved-de-danske-flygtninges-29-augustfest-1944>